

Rozdział 21

Profesorowie i rektorzy wyższych uczelni związani z regionem kaliskim na przestrzeni wieków

Andrzej Matysiak

Koło Przewodników Miejskich i Terenowych im. Adama Chodyńskiego w Kaliszu

Cytuj jako: Matysiak, A. (2023). Profesorowie i rektorzy wyższych uczelni związani z regionem kaliskim na przestrzeni wieków. W: T. Lesiów (red.), *Doskonalenie jakości usług przewodnickich w dobie pandemii* (s. 354-373). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Streszczenie: W rozdziale omawiono postacie powiązane lub wywodzące się z regionu kaliskiego, które są znane w Polsce i za granicą. Są to profesorowie szkół wyższych: uniwersytetów, akademii i politechnik. Ujęty okres badawczy obejmuje czas od XV wieku do współczesności. W celu osiągnięcia identyfikacji osób objętych badaniem posłużono się literaturą popularnonaukową, uniwersytecką, krajoznawczo-turystyczną, historyczną oraz ogólnodostępnymi stronami branżowymi w sieci. Ukazano, iż profesorowie ujęci w prezentacji byli wybitnymi postaciami nauki, dochodząc do godności rektorów wyższych uczelni w kraju i za granicą. Swoimi osiągnięciami wpłynęli na rozpoczęcie i rozwój dalszych badań w prowadzonych przez siebie dziedzinach naukowych. Często byli prekursorami w procesach badawczych dotyczących różnych dziedzin życia społecznego, politycznego, demograficznego i gospodarczego. Ich nazwiskami lub wprowadzonymi do nauki określeniami nazywa się metody hodowli pszczoł, dziedziny naukowe, sposoby nauczania uniwersyteckiego oraz nauczanie początkowe dzieci we wczesnej nauce szkolnej. Do głównych postaci objętych badaniem należy zaliczyć: Mikołaja Peysera z Pyzdr, Jakuba Peysera z Pyzdr, Mikołaja z Kalisza, Grzegorza ze Stawiszyna, Marię Kunitz, Karola Malaperta, Aleksego Sylwiusa, Jana Zamełkę, Teofila Ciesielskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Alfonsa Parczewskiego oraz Mariana Falskiego. Dodatkowo omówiono sylwetki profesorów, którzy uzyskali tytuły *honoris causa* oraz tytuły honorowych obywateli miasta Kalisza, m.in. takich, jak: Tadeusz Kulisiewicz, Józef Garliński, Tadeusz Pisarski, Zdzisław Musielak, Theodor Meron.

Słowa kluczowe: profesor, rektor, uniwersytet, osiągnięcia naukowe, badania naukowe, region kaliski, Kalisz.

JEL Classification: Z32

W rozdziale przedstawiono postacie profesorów i rektorów szkół wyższych związanych z regionem kaliskim poprzez ich miejsce urodzenia, edukację, działalność polityczną i gospodarczą oraz społeczną, a także przenosiny urodzonych w Kaliszu naukowców do innych ośrodków uniwersyteckich.

Drugie ujęcie obejmuje profesorów, którzy swoimi wybitnymi osiągnięciami rozświetlili region kaliski w kraju i na świecie. Szczycili się swoim pochodzeniem lub miejscem kontynuowania prac badawczych i prowadzenia działalności dydaktycznej. Zostali przez to odznaczeni honorowym obywatelstwem miasta Kalisza.

W trzecim ujęciu przedstawiono profesorów, którzy poprzez wykonane prace archeologiczne i przeprowadzone badania historyczne przyczynili się do udokumentowania historii regionu na mapie Polski i Europy.

W niniejszym rozdziale przedstawiono zdjęcia omawianych postaci, ich wybitne dzieła oraz obiekty w regionie kaliskim z umieszczonymi tablicami pamiątkowymi. Materiał przygotowano, wykorzystując literaturę naukową i krajoznawczo-turystyczną pobraną m.in. ze stron naukowych uniwersyteckich.

Zaprezentowane nazwiska mają zaciekawić i zachęcić do lektury i zapoznania się z postaciami, które odcisnęły swoje piętno w szeroko rozumianej nauce, historii Polski i całego świata.

Celem pracy jest ukazanie sylwetek profesorów i rektorów podczas oprowadzania specjalistycznego prowadzonego przez przewodnika PTTK, który może przygotować program wycieczki „szlakiem wybitnych postaci historycznych związanych z regionem kaliskim”. Obejmuje on miejscowości ich urodzin, działalności naukowej, obiekty zawierające tablice pamiątkowe im poświęcone, miejsce powstania dokumentów naukowych, muzea zawierające ich nazwiska w nazwie.

Kolejnym przykładem wykorzystania w turystyce działalności naukowej może być przygotowanie zwiedzania Ratusza miejskiego w Kaliszu pod hasłem „honorowi obywatele miasta Kalisza”.

Nieszablonową formę zwiedzania historycznego połączonego z turystyką można przygotować dla rezerwatu archeologicznego na Zawodziu w Kaliszu. Przewodnik PTTK zwiedzanie obiektu może przeprowadzić pod nazwą „odkrycia archeologiczne na przestrzeni dwóch wieków”.

21.1. Profesorowie i rektorzy wywodzący się z regionu kaliskiego

Pierwszą propozycją nowego sposobu oprowadzania wycieczek, który może zaproponować przewodnik PTTK, jest zwiedzanie regionu kaliskiego pod nazwą „szlakiem wybitnych postaci historycznych związanych z regionem kaliskim”.

Dalej opisane zostaną postacie historyczne, począwszy od XV wieku do współczesności, które wywodziły się z regionu kaliskiego. Powiązanie z regionem następowało poprzez miejsce urodzenia, rodziców zamieszkałych w regionie, rozpoczęcie nauki szkolnej i jej kontynuację, rozpoczęcie pracy zawodowej – w tym uniwersyteckiej. Do najbardziej zasłużonych i znanych postaci związanych z regionem należą rektorzy Uniwersytetu Jagiellońskiego:

- Mikołaj Peyser z Pyzdr – rektor w latach 1406-1407,
- Jakub Peyser z Pyzdr – rektor w 1423 roku,
- Mikołaj z Kalisza – rektor w latach 1453, 1463-1464,
- Grzegorz ze Stawiszyna – rektor w latach 1538-1540 (Internet 1).

Mikołaj z Pyzdr (ur. ok. 1363 r. w Sługocinku, zm. przed 22 kwietnia 1424 r. w Poznaniu lub Sandomierzu) – filozof i teolog, profesor i rektor Akademii Krakowskiej.

Pochodził z rodziny szlacheckiej. Kształcił się na Uniwersytecie Praskim na wydziale Artes Liberales, gdzie w 1383 r. został bakałarzem, a w 1386 r. magistrem artium. Na tej uczelni studiował dalej prawo, a następnie teologię, uzyskując tytuł bakałarza biblijnego (ok. 1395 r.). Do tego czasu działał też na Uniwersytecie Praskim jako egzaminator filozofii.

W tym okresie jako wikariusz katedralny w Poznaniu uzyskał 13 listopada 1389 r. prowizję papieską na kanonię w katedrze wrocławskiej. Prawdopodobnie jej nie objął. Następnie przeniósł się do Krakowa, gdzie w 1400 r. wszedł w skład komisji tworzącej statuty powstającej Akademii Krakowskiej. Kontynuował też tutaj swoje studia teologiczne pod kierunkiem Jana Isnera, który w późniejszym okresie uczynił go wykonawcą swojego testamentu. W 1404 r. występuje w źródłach jako bakałarz-sentencjariusz. W 1406 r. został rektorem Akademii Krakowskiej. 8 listopada 1407 r. uzyskał doktorat z teologii i został profesorem na tym wydziale. Jego uczniami byli Andrzej z Kokorzyna, Mikołaj Kozłowski, Łukasz z Wielkiego Koźmina, Jakub z Nowego Sącza. Za swe nauczanie na akademii nie pobierał wynagrodzenia. Cieszył się dużym autorytetem, osobistym i naukowym. Jego poglądy teologiczno-filozoficzne można określić jako umiarkowany nominalizm. Był też zwolennikiem reformy Kościoła.

W latach tych pełnił też wiele funkcji kościelnych. Prawdopodobnie przed rokiem 1400 (na pewno do 1404 r.) został archidiakonem sandomierskim. Był kanonikiem poznańskim i gnieźnieńskim oraz prebendarzem w Gieczu. Pełnił też funkcje sędziego *in spiritualibus* w zastępstwie oficjała krakowskiego (1404-1411) i poznańskiego (1420-1421).

W 1414 r. spisał poznańskie statuty synodalne, ogłoszone następnie przez biskupa Andrzeja Łaskarza (1420). W 1419 r. przeprowadził się do Poznania i w następnym roku brał udział w synodzie archidiecezji gnieźnieńskiej w Kaliszu. Był świadkiem i prawdopodobnie współredaktorem statutów Mikołaja Trąby (1420) (Skrzyniarz, 2011) (Internet 2).

Mikołaj z Kalisza (zm. przed 10 maja 1465 r.) – prawnik, rektor Akademii Krakowskiej, kanonik krakowski, posiadał uprawnienia notarialne.

Pochodził z mieszczańskiej rodziny zamieszkałej w Kaliszu. Do Akademii Krakowskiej zapisał się około roku 1418, w 1421 r. otrzymał stopień bakałarza, a magistrem nauk wyzwolonych został w 1427 r. Studiował razem z Janem z Dąbrówki i Tomaszem Strzępińskim i razem z nimi rozpoczął studia prawnicze, które zakończył 18 lutego

1440 r. uzyskując stopień doktora dekretów. Po zdaniu egzaminu poprosił o roczny urlop i udał się do Wielkopolski. 18 sierpnia 1441 r. pozbawiono go wszystkich prebend, jakie posiadał, chcąc zmusić do powrotu i przejścia na Wydział Prawa. 4 maja 1443 r. otrzymał w Gnieźnie nominację na oficjała arcybiskupa gnieźnieńskiego Wincentego Kota, funkcję tę pełnił do lipca 1448 r. Pracował także jako wykładowca prawa kanonicznego w gnieźnieńskiej katedrze, składając rezygnację 6 października 1452 r. Do Krakowa na stałe powrócił pod koniec 1452 r.

W 1453 r. po raz pierwszy został wybrany rektorem Akademii, obowiązki rektora łączył z funkcją wykładowcy prawa kanonicznego i wikariusza generalnego biskupa krakowskiego Tomasza Strzępińskiego, którym był w latach 1455-1459. Na czas drugiej kadencji rektorskiej przypadło zakupienie od Spytka i Jordana Melsztyńskiego domu, w którym zorganizowano Bursę Węgierską. Zaraz po zakończeniu kadencji rektorskiej został dziekanem Wydziału Prawa. W 1463 r. został powołany do komisji królewskiej przez króla Kazimierza Jagiellończyka mającej wydać opinię uzasadniającą prawa królewskie do części Mazowsza.

15 listopada 1462 r. brał udział w zjeździe piotrkowskim, przyznającym sporne ziemie Koronie Polskiej. W 1440 r. otrzymał prebendę proboszcza w Żarnowcu, którą posiadał do śmierci. Od 28 sierpnia 1449 r. do 24 grudnia 1442 r. występował z tytułem kanonika gnieźnieńskiego. W 1453 roku został kanonikiem katedry wawelskiej, w 1464 r. reprezentował kapitułę na zjeździe prowincjonalnym w Łęczycy. Wraz z Janem Rzeszowskim był egzekutorem testamentu Tomasza Strzępińskiego. Po raz ostatni uczestniczył w posiedzeniu kapituły katedralnej 6 lutego, a 10 maja 1465 r. kanonicy wspominali go już jako zmarłego (Skupiński, 1979) (Internet 3).

Grzegorz ze Stawiszyna (ur. w 1481 r. w Stawiszynie, zm. 18 maja 1540 r. Krakowie). Filozof, teolog, profesor i trzykrotny rektor Akademii Krakowskiej (w semestrze zimowym 1538, letnim 1539 i zimowym 1539), tj. łącznie od października 1538 r. do kwietnia 1540 r. (Internet 4), czołowy przedstawiciel terminizmu i humanizmu (Internet 5). Posiadał obszerną bibliotekę, którą przekazał uniwersytetowi. Pozostawił ciekawe zapiski autobiograficzne i historyczne, które obejmują wybrane wydarzenia z historii Polski i Krakowa z lat 1295-1540. Dodano do nich następnie dwie kontynuacje obejmujące wydarzenia z lat 1482-1552. Są one ważnym źródłem wiedzy na temat dziejów kultury historycznej krakowskiego środowiska uniwersyteckiego. W 1520 r. został mianowany kanonikiem kościoła św. Anny w Krakowie, a od 1536 r. był kustoszem kościoła św. Floriana na Kleparzu. W testamencie przeznaczył legaty dla kościoła św. Floriana i biblioteki Kolegium Większego (Internet 4).

Grzegorz ze Stawiszyna przyczynił się też do tego, że w 1539 r. zorganizowano uroczystość podniesienia szczątków Jana Kantego, które przełożono z drewnianej do cynowej trumny i umieszczono we wnęce ściany prezbiterium kolegiaty św. Anny. Wydarzenie to było ważnym etapem w rozwoju kultu świątobliwego i słynącego cudami profesora (Zdanek, 2020; Internet 6).

Maria Cunitz lub **Maria Cunitia**, inne wersje nazwiska: **Kunitz** (ur. 29 maja 1610 r. w Świdnicy, zm. 24 sierpnia 1664 r. w Byczynie) – śląska astronomka, autorka pracy *Urania propitia*, będącej udoskonaleniem *Tablic rudolfińskich* Keplera.

Otrzymała staranne wykształcenie, znała język grecki, łacinę, francuski, niemiecki, polski, włoski i hebrajski, interesowała się m.in. medycyną, matematyką, astronomią i historią (fot. 21.1).

Fot. 21.1. Maria Cunitz. Kościół w Ołoboku, stan historyczny i obecny

Photo 21.1. Maria Cunitz. The church in Ołobok, historical and present state

Źródło/ Source: (Internet 7).

Ze względu na jej dokonania zwano ją „Śląską Pallas” oraz „Drugą Hypatią”, a jej praca, *Urania propitia*, wydana własnym sumptem w Oleśnicy w 1650 r., będąca udoskonaleniem *Tablic rudolfińskich* Keplera, przyniosła jej sławę europejską. Napisała ją w Łubnicach, niedaleko klasztoru, gdzie wraz z mężem znalazła schronienie w czasie wojny trzydziestoletniej u boku ksieni, Zofii Łubieńskiej, zarządzającej klasztorem należącym do konwentu cysterek z Ołoboku (fot. 21.1). *Urania propitia* zawierała nowe tablice astronomiczne, tzw. efemerydy, oraz w bardziej jasny i prosty sposób rozwiązywała (korygując wcześniejsze obliczenia) „problem Keplera”, który zagęszczał maksymalnie sfery w przestrzeni trójwymiarowej. W 1656 r. podczas pożaru Byczyny spaliła się większość jej dorobku naukowego: notatek i rękopisów (Kotowska-Rasiak i Sprutta, 2010; Internet 7).

Karol Malapert, właśc. **Charles Malapert** (ur. 12 lipca 1581 r. w Mons, zm. 5 listopada 1630 r. w Vitorii) – flamandzki uczyony i jezuita. Zajmował się przede wszystkim matematyką i astronomią. Był także autorem kilku różnych poematów.

Pod koniec 1613 r., mimo poważnej choroby, Malapert zostaje wysłany przez swoich przełożonych do Polski. Nieznane są motywy tej decyzji. Początkowo trafia do kolegium w Poznaniu, a później do Kalisza. Tam przez dwa lata nauczał matematyki. W czasie wolnym od pracy dydaktycznej zaczął prowadzić własne badania, które dotyczyły matematyki i astronomii. Jego uczniami i współpracownikami byli dwaj polscy jezuiti: Szymon Perovius i Aleksy Sylvius. Malapert był pierwszym astronomem w Polsce, który do swoich badań używał lunety. W 1614 r., idąc za radą jezuitę Christoph'a Scheinera, zaczął stosować helioskop w badaniu plam słonecznych, które uważał za planety. Dzięki jego działalności Kalisz stał się najprężniej działającym ośrodkiem astronomicznym w Polsce. Przy pomocy Sylwusa skonstruował trzy typy przyrządów obserwacyjnych, które miały później wpływ na rozwój astronomii i techniki optycznej. W 1615 r. wydał, przy pomocy kaliskiego drukarza Gedeliusza, swój zbiór wierszy *Variorum poematum fasciculus* i parę innych dzieł, w tym tragedię *Sedecias*, którą dedykował królewiczowi Władysławowi Wazie. Była ona później przedrukowywana i tłumaczona w różnych krajach Europy.

Znajomości zawarte w Polsce okazały się trwałe i Malapert korespondował z Peroviusiem. Sylvus natomiast wyjechał razem ze swoim nauczycielem. Międzynarodowa Unia Astronomiczna nazwała od jego nazwiska krater na Księżycu (Internet 8).

Aleksy Sylvius, *Aleksy Sylwiusz Polonus*, także Leśniak (ur. 1 czerwca 1593 r., zm. ok. 1656 r.) – astronom polski, duchowny. Kształcił się początkowo w Lesznie, a po 1610 r. rozpoczął naukę w kolegium jezuitów w Kaliszu. W szkole tej około 1613 r. stał się jednym z najbliższych współpracowników belgijskiego jezuitę i astronoma Karola Malaperta, z którym (oraz z Szymonem Peroviusiem) prowadził obserwacje plam słonecznych. Do obserwacji tych zastosowano – po raz pierwszy na ziemiach polskich – lunetę. Sylvius pozostał związany z Malapertem przez kolejne kilkanaście lat. Jeszcze w czasie pobytu w Kaliszu przyjął przypuszczalnie święcenia kapłańskie, ale pozostawał księdzem diecezjalnym, nie wstępując do zakonu jezuitów. Około 1617 r. Malapert wyjechał do rodzinnego kraju w związku z propozycją objęcia posady wykładowcy matematyki na uniwersytecie w Douai, a Sylvius towarzyszył mu w tej podróży bezpośrednio, ewentualnie wyjechał krótko po swoim mistrzu. W Douai obaj kontynuowali obserwacje astronomiczne. Sylvius zyskał – na skalę europejską – sławę w zakresie mechaniki precyzyjnej, co otworzyło mu w 1630 r. drogę do nominacji na wykładowcę cesarskiego kolegium jezuitów w Madrycie. Również w Madrycie miał towarzyszyć Malapertowi, którego król Filip IV powołał na katedrę matematyki w tymże kolegium, jednak Belg zmarł w drodze. W ciągu kilku lat (prawdopodobnie ośmiu) pobytu w Hiszpanii Sylvius potwierdził opinię zdolnego konstruktora modeli astronomicznych, budując m.in. tzw. sferę Archimedes'a (1634).

W 1638 r. na około dziesięć lat Sylvius osiadł w klasztorze benedyktyńskim w Anchin koło Douai. Prowadził tam prace nad traktatem z zakresu kalendariografii, a także budował kolejne instrumenty astronomiczne, m.in. planetarium (1642). Zajmował

się też poszukiwaniem praktycznych zastosowań fizyki. Około roku 1650 powrócił na ziemię polskie. Zapewne przybył do Polski w orszaku kasztelana kaliskiego Jakuba Hieronima Rozdrażewskiego i osiadł w Krotoszynie. W 1651 r. ogłosił drukiem w Lesznie traktat *Lunaecircularesperiodi*, który był jego jedyną opublikowaną pracą. Dołączył do traktatu *Rozprawę o kwadraturze koła*, w której – z wykorzystaniem zaawansowanej algebry i elementów kombinatoryki – analizował teorię proporcji. Późniejsze losy Sylwiusa nie są znane, zmarł prawdopodobnie około 1656 r. (Kościelniak, 2008) (Internet 9).

Jan Zemełka (ur. w 1539 r. w Kurowie koło Konina, zm. 27 grudnia 1607 r. w Koninie). Polski lekarz i filozof, działacz społeczny.

Był synem Anny i Macieja Zemełków (ojciec był sołtysem Kurowa). Jego mieszczańska rodzina wzbogaciła się dzięki udzielaniu kredytów kapitałowych. Ojciec zakupił place w Koninie, folusz na Borzętowie i sołectwo w Kurowie, wsi miejskiej Konina. Rozpoczął budowę pierwszej murowanej kamienicy w konińskim rynku („domu Zemełki”). Pochodził z miejscowości Dobrzec pod Kaliszem. Jan Zemełka w 1560 r. podjął studia w Akademii Krakowskiej na Wydziale Sztuk Wyzwolonych, które ukończył w 1569 roku ze stopniem mistrza (magister atrium). Później w latach 1570-1571 przebywał w Krakowie odpracowując – zgodnie ze zwyczajem – dwa lata w charakterze pomocnika profesora. Następnie kontynuował studia na słynnym uniwersytecie w Padwie na wydziale medyko-filozoficznym, uzyskując w 1575 r. tytuł doktora medycyny i filozofii.

Po powrocie do kraju i krótkim pobycie w Koninie Zemełka przeniósł się do Kalisza, w którym spędził kolejne lata, podczas których aż 11 razy pełnił funkcje urzędowe (burmistrza, wójta, rajcy) oraz prowadził praktykę lekarską. Ożenił się z córką złotnika Marcina Rożka z Koła. Podczas zarazy w 1588 r. Zemełka tajemniczo zniknął z Kalisza z miejską kasą.

Uposażył w 1599 r. kolegium mansjonarskie w Koninie, zapisując 12 713 florenów, sprzęty i szaty liturgiczne, kamienicę oraz księgozbiór. Gdy zmarł bezpotomnie, uposażył szpitale w Koninie i w Kaliszu, utworzył fundację stypendialną dla synów mieszczan z Konina, Koła i Kalisza. Darował 600 florenów Koninowi i zapisał 100 florenów na studia włoskie z teologii. Został pochowany w podziemiach konińskiej kaplicy św. Jana Chrzciciela (Zemeliańskiej).

W swojej *alma mater* – Uniwersytecie Jagiellońskim – ufundował w 1602 r. pierwszą w Polsce katedrę anatomii i botaniki lekarskiej (Internet 10).

Teofil Ludwik Józef Ciesielski (ur. 13 listopada 1847 r. w Grabowie nad Prosną, zm. 8 maja 1916 r. we Lwowie, pochowany na cmentarzu Łyczakowskim). Botanik, pszczelarz, wydawca i redaktor „Bartnika Postępowego”, encyklopedysta. Uczeń Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie Wielkopolskim i absolwent gimnazjum w Śremie. Studiował na uniwersytecie w Berlinie i we Wrocławiu, gdzie

w 1871 r. uzyskał stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy pt. „Unter suchungen über die Abwürtskrümung der Wurzel (Internet 11; Krzemieniecki i Ciesielski, 1938).

Po studiach pracował jako asystent w Katedrze Fizyki, a następnie kustosz Muzeum Botanicznego przy Uniwersytecie Wrocławskim. Od 1872 r. profesor nadzwyczajny botaniki Uniwersytetu Lwowskiego. Objął także po Adolffie Weissie dyrekturę ogrodu botanicznego we Lwowie i funkcję tę sprawował do śmierci.

Rozpoczął pracę naukową od badań nad geotropizmem korzeni roślin. Przyczyny tego zjawiska wyjaśnił w rozprawie doktorskiej pt. „Badania nad zakrzywianiem się korzenia ku dołowi”. Na jego doświadczeniach nad odcinaniem korzeni roślin oparł się Karol Darwin. Pracując na uniwersytecie lwowskim w swej działalności naukowej i praktycznej zasadniczą uwagę poświęcił ogrodnictwu i pszczelnictwu. Skonstruował doskonały na owe czasy ul (tzw. ul słowiański, ul Ciesielskiego) oraz wyjaśnił wiele zagadnień z biologii pszczół. Na podstawie żmudnych badań stwierdził, że pszczoły umieją utrzymywać w ulu temperaturę niezależną od otoczenia. Określił rodzaj i masę spożywanego przez czerw pokarmu oraz pierwszy na świecie stwierdził, że zgnilec jest wywoływany przez bakterie.

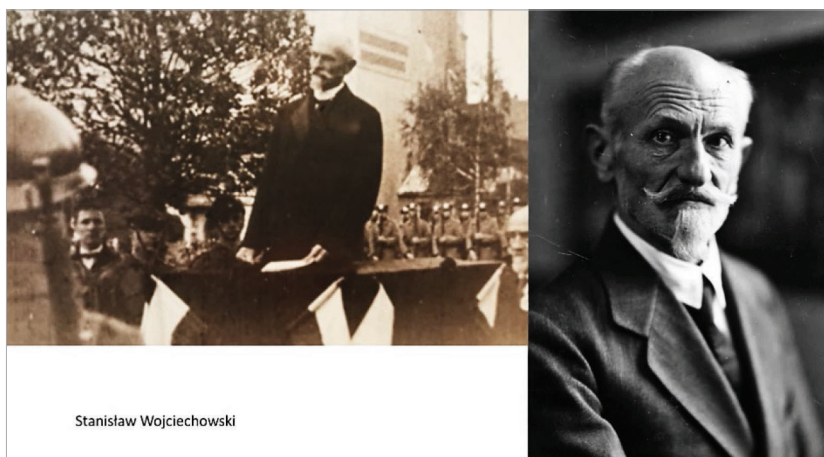
Zbadał przeobrażenie poszczególnych osobników rodziny pszczelej. Wyniki swych badań opublikował w dwutomowej książce *Bartnictwo, czyli hodowla pszczół dla zysku oparta na nauce i wielostronnym doświadczeniu* (Internet 11; Mularczyk, 2008).

Tadeusz Piotr Potworowski herbu Dębno, ur. 14 lipca 1898 r. w Warszawie, zm. 24 kwietnia 1962 r. w Warszawie, pochowany w alei zasłużonych na cmentarzu na Powązkach. Polski malarz, scenograf, pedagog. Profesor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.

W 1928 r. poznał w Paryżu Magdalenę Mańkowską, studentkę antropologii. Wkrótce wzięli ślub, a w 1930 r. wrócili do Polski, gdzie urodził się ich syn Jan. Zamieszkali w majątku żony w Rudkach pod Szamotułami. Pałac w Rudkach często gościł artystów, przyjaciół gospodarzy: Janusz Strzałecki, Hanna Rudzka-Cybisowa, Jan Cybis, Tytus Czyżewski, Wacław Taranczewski przebywali tutaj często miesiącami.

Po podziale majątku Rudki, w roku 1935 Potworowscy przenieśli się do majątku Grębanin należącego do rodziny żony (Internet 12).

Stanisław Wojciechowski (ur. w Kaliszu 15 marca 1869 r., ówczynie stolicy rosyjskiej guberni na terenie tzw. Królestwa Polskiego). Według zachowanych dokumentów aktów stanu cywilnego faktycznym miejscem jego urodzenia miała być wieś Tyniec, położona na przedmieściach Kalisza. Jego rodzina była niezamożna, jednak legitymowała się szlachectwem sięgającym XV wieku. Był synem Feliksa Wojciechowskiego, uczestnika powstania styczniowego, a później urzędnika w Warszawie, od 1867 r. naczelnika aresztu śledczego w Tyńcu (więzienie kaliskie). Stanisław Wojciechowski był prezydentem II Rzeczypospolitej w latach 1922-1926 (fot. 21.2).

Stanisław Wojciechowski

Fot. 21.2. Stanisław Wojciechowski

Photo 21.2. Stanisław Wojciechowski

Źródło/ Source: (Internet 13).

Podczas wyborów prezydenckich w maju i czerwcu 1926 r. przeciwnicy Piłsudskiego planowali ponownie zgłosić kandydaturę Wojciechowskiego na stanowisko głowy państwa. Ten jednak zdecydowanie odmówił – był rozczarowany sytuacją w kraju i postanowił wycofać się z życia politycznego. Po przewrocie majowym w 1926 r. poświęcił się działalności spółdzielczej w „Społem”, był także profesorem Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i Wyższej Szkoły Handlowej, gdzie wykładał do 1939 r. (Internet 13). Zmarł 4 kwietnia 1953 r. w Gołąbkach. Na fot. 21.2 prezydent Stanisław Wojciechowski przemawia podczas sprowadzenia do kraju trumny z ciałem Henryka Sienkiewicza (zdjęcie z Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku).

Alfons Józef Ignacy Parczewski (ur. 15 listopada 1849 r. w Wodzieradach, zm. 21 kwietnia 1933 r. w Wilnie). Polski prawnik, historyk, etnograf, regionalista, działacz społeczno-polityczny i narodowy, członek Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego, współwłaściciel „Kaliszanina”, założyciel „Nowin Szląskich” (1884) i „Gazety Ludowej” (1896); w latach 1906-1912 poseł do I, II, III i IV Dumy Państwowej, członek Rady Stanu Królestwa Polskiego (1918), autor memoriału w sprawie zachodnich granic Polski (1919); profesor Uniwersytetu Warszawskiego (1915), profesor i rektor (1922-1924) Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, członek Polskiej Akademii Umiejętności, prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie (1927-1933); lingwista, bibliofil.

Alfons Parczewski początkowo pobierał naukę w domu pod kierunkiem Juliusza Teplickiego, byłego oficera Wojska Polskiego i uczestnika powstania listopadowego. Od 1864 r. kontynuował naukę w Gimnazjum Filologicznym w Kaliszu, które ukończył jesienią 1865 r. Następnie rozpoczął studia na Wydziale Prawa i Administracji

w Szkole Głównej Warszawskiej, które ukończył w 1869 r., a po aplikacji sądowej w Warszawie został adwokatem w Kaliszu.

Na ten okres przypada największy rozkwit jego działalności politycznej i publicystycznej. Jako poddany rosyjski nie mógł zwalczać oficjalnie caratu, włączył się więc w obronę Polaków w zaborze pruskim i energię skierował na walkę z germanizacją. W 1881 został członkiem tajnego komitetu niesienia pomocy Mazurom, był współzałożycielem wydawanego w latach 1892-1902 w Ełku tygodnika „Gazeta Ludowa”.

Od 1875 r. włączył się w ochronę praw Łużyczan i jako pierwszy rozciągnął swoją działalność na Dolne Łużyce. Brał udział w corocznych posiedzeniach Macierzy Łużyckiej w Budziszynie. M.in. dzięki jego zabiegom Józef Ignacy Kraszewski ufundował stypendium dla studentów – Łużyczan. W 1880 r. powołał do życia „Towarstwo pomocy za studowacych Serbow”. Natomiast w 1884 r. założył we Wrocławiu polski tygodnik „Nowiny Szląskie”.

Interesował się także losem Kaszubów i Celtów; za udział w ruchu panceltyckim przyznano mu w 1901 r. tytuł „Barda Walii”, przyznawanego przez Gorsedd (stowarzyszenie bardów Walii, organizacja pielęgnująca język i kulturę walijską). Na zjeździe panceltyckim w Caernarfon w 1904 r. przedstawił projekt międzynarodowej organizacji dla ochrony języków mniejszościowych.

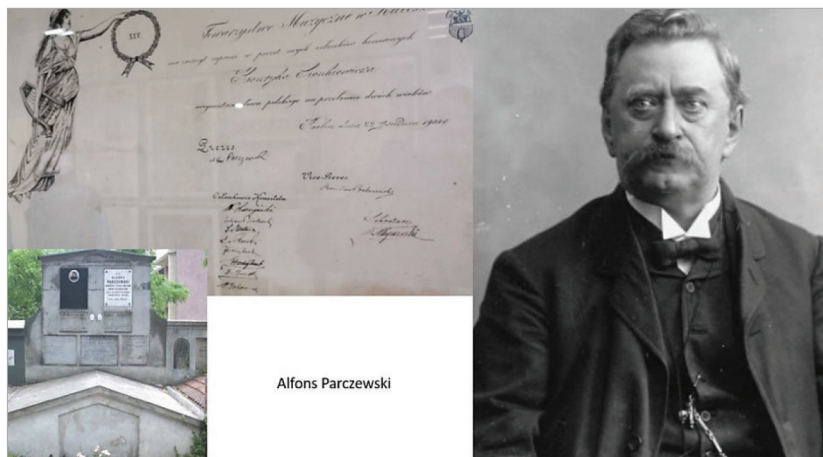
W marcu 1905 r. jako członek delegacji udał się do Sankt Petersburga w sprawie przywrócenia nauki języka polskiego w szkołach, 15 maja 1905 r. w Warszawie wziął udział w zebraniu założycielskim Macierzy Szkolnej Królestwa Polskiego. W efekcie został aresztowany i zmuszony do opuszczenia kraju. Wrócił, gdy został wybrany na posła do Dumy Państwowej z guberni kaliskiej. Funkcję tę piastował w latach 1906-1912. Walczył tam w obronie unitów i przeciwko usiłowaniom wyłączenia Chełmszczyzny z Polski. Był członkiem Towarzystwa Oświaty Narodowej w guberni kaliskiej.

Interesował się historią rodzinnej ziemi, czego wyrazem było włączenie jego eksponatów na wystawę starożytności i dzieł sztuki w Sieradzu w 1883 r. i udział w wystawie archeologicznej w Kaliszu w 1900 r. Kierował kasą pożyczkową dla ubogich rzemieślników. W 1886 r. został prezesem Towarzystwa Kredytowego miasta Kalisza, pełnił funkcję prezesa Stowarzyszenia Prawników, w latach 1891-1906 był prezesem Kaliskiego Towarzystwa Muzycznego, inicjatorem budowy gmachu tego towarzystwa z salą koncertową i zorganizowania stałej orkiestry amatorskiej; był również prezesem oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kaliszu.

Po zburzeniu Kalisza (1914) przeniósł się do Warszawy, gdzie w 1915 r. włączył się w organizację Wydziału Prawa na reaktywowanym Uniwersytecie Warszawskim. Był członkiem Komisji Sejmowo-Konstytucyjnej Tymczasowej Rady Stanu. W 1919 r. opracował memoriał na konferencję pokojową w sprawie zachodnich granic Polski, w którym podkreślał prawa Polski m.in. do Drezdenka i Santoka.

W 1919 r. przeniósł się do Wilna, gdzie został dziekanem Wydziału Prawa, a w latach 1922-1924 był rektorem Uniwersytetu Stefana Batorego. Był doktorem *honoris*

causa tego Uniwersytetu i członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. Działał jako członek Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej. Był jednym z autorów hasła do *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego z terenów Dolnego i Górnego Śląska oraz Łużyc*. Zmarł w Wilnie 21 kwietnia 1933 r.

Fot. 21.3. Alfons Parczewski

Photo 21.3. Alfons Parczewski

Źródło/ Source: (Internet 14); fotografie własne/ own photos.

Został pochowany na Cmentarzu Miejskim w Kaliszu (Internet 14; Szlender, 2010). Na fot. 21.3 przedstawiono podpis Alfonsa Parczewskiego pod listem gratulacyjnym skierowanym do Henryka Sienkiewicza z Towarzystwa Muzycznego w Kaliszu po otrzymaniu literackiej nagrody Nobla (materiał własny autora ze zbiorów Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku).

Marian Falski, ps. Rafał Praski, Janka Swajak (ur. 7 grudnia 1881 r. w Naczy, zm. 8 października 1974 r. w Warszawie) – polski pedagog i działacz oświatowy, specjalista w dziedzinie ustroju i organizacji szkolnictwa, autor najpopularniejszego polskiego elementarza – elementarza Falskiego.

W 1907 r. wydany z carskiej Rosji, wyjechał do Krakowa, gdzie początkowo pracował jako prywatny nauczyciel, poza tym dojeżdżał do Zakopanego, doręczał powierzone mu przez Stefanię Sempołowską dokumenty partyjne swojej przyszłej (od 1910 r.) żonie R. Oxnerównie współpracującej z PPS-Lewicą. Od 1909 r. studiował na wydziale filozoficznym UJ psychologię i pedagogikę, następnie został asystentem prof. Władysława Heinricha na Uniwersytecie Jagiellońskim i pod jego kierunkiem ukończył pracę doktorską na temat psychologii czytania. W roku 1917 uzyskał doktorat z psychologii. W 1918 r., mimo propozycji objęcia katedry na Uniwersytecie Jagiellońskim, wyjechał do Warszawy.

W latach 1919-1939 pracował w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Był przeciwnikiem tzw. reformy jędrzejewiczowskiej, krytykując utrudniony dostęp młodzieży biednej do szkolnictwa średniego i wyższego. Był ekspertem Ligi Narodów ds. reorganizacji oświaty w Chinach w 1931 r. Czynnie współpracował z ZNP, gdzie wygłaszał referaty i prelekcje. Był związany z wolnomularstwem. Podczas okupacji pracował w Warszawie nad dydaktyką początkowego nauczania i planami odbudowy i przebudowy szkolnictwa po wojnie. W 1945 r. przystąpił do organizowania Wydziału Statystycznego, przemianowanego potem na Biuro Badań i Statystyki Ministerstwa Oświaty (kierował nim do 1950 r.). W 1954 r. objął profesurę w Polskiej Akademii Nauk, a od roku 1958 r. został kierownikiem Pracowni Ustroju i Organizacji Oświaty PAN.

Fot. 21.4. Marian Falski

Photo 21.4. Marian Falski

Źródło/ Source: (Internet 15); fotografie własne/ own photos.

Znany jest jako autor najpopularniejszego polskiego elementarza XX wieku wydane-go pod tytułem *Nauka czytania i pisania*, wielokrotnie zresztą wznawianego (pierwsze wydanie w 1910 roku). Praca ta była przejawem postępu metodycznego w nauce czytania i pisania. Połączono w niej elementy metody tradycyjnej literowo-głoskowej z elementami metody syntetycznej odkrytej przez Falskiego, która była wynikiem jego spostrzeżeń, że czytający zwraca uwagę na początek i koniec wyrazu, dopiero później zauważa części środkowe oraz wyróżniające się litery (Internet 15). Na fot. 21.4. przedstawiono profesora Mariana Falskiego oraz wygląd klasy z okresu XX-lecia międzywojennego w Kuźnicy Grabowskiej, w której mieścił się majątek jego żony – z domu Oxner (materiał własny autora z Muzeum Mariana Falskiego w Kuźnicy Grabowskiej).

21.2. Profesorowie i rektorzy związani z regionem kaliskim, którzy otrzymali honorowe obywatelstwo miasta Kalisza

Kolejnym przykładem wykorzystania w turystyce działalności naukowej może być przygotowanie zwiedzania Ratusza miejskiego w Kaliszu pod hasłem „honorowi obywatele miasta Kalisza”.

Poniżej przedstawiono profesorów, którzy otrzymali honorowe obywatelstwo miasta Kalisza. Otrzymanie tego zaszczytnego wyróżnienia podyktowane zostało ich osiągnięciami naukowymi w kraju i za granicą. Wymienieni profesorowie szczylicili się swoim pochodzeniem lub miejscem kontynuowania prac badawczych oraz prowadzenia działalności dydaktycznej m.in. na kaliskich uczelniach wyższych. Podani kaliszanie znani są na uniwersytetach i w gronie naukowców na całym świecie. Poniżej przedstawiono wybrane nazwiska naukowców, którzy znajdują się wśród innych wybitnych kaliszian – prezydenta II RP, papieża Jana Pawła II, mężów stanu państwa polskiego, wybitnych społeczników i pisarzy.

Honorowi obywatele miasta Kalisza (tylko profesorowie) z umieszczonymi datami przyznania honorowego obywatelstwa miasta Kalisza (Szlander, 2010):

- Stanisław Wojciechowski – 1923,
- prof. Tadeusz Kulisiewicz – 1960,
- prof. Józef Garliński – 1994,
- prof. Jan Nowacki – 1995,
- prof. zw. dr hab. Stanisław Iwankiewicz – 2005,
- prof. Wanda Wiłkomirska – 2006,
- prof. Jerzy Rubiński – 2008,
- prof. dr hab. Czesław Glinkowski – 2009,
- prof. zw. dr hab. n. med. Tadeusz Pisarski – 2011,
- prof. zw. Zdzisław Musielak – 2015,
- prof. nadzw. dr hab. Ewa Łżykowska-Lipińska – 2016,
- prof. Theodor Meron – 2021 (Internet 16).

Tadeusz Kulisiewicz (ur. 13 listopada 1899 r. w Kaliszu, zm. 18 sierpnia 1988 r. w Warszawie) – polski grafik i rysownik, pedagog. Ukończył Państwowe Gimnazjum i Liceum im. Tadeusza Kościuszki w Kaliszu, w zbiorach którego znajdują się najwcześniejsze prace artysty. Studia artystyczne odbył w Państwowej Szkole Sztuk Dekoracyjnych w Poznaniu (1922-1923) i w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie (1923-1929), w pracowniach profesorów Miłosza i Mieczysława Kotarbińskich oraz Władysława Skoczylasa. Od 1926 r. należał do Stowarzyszenia Polskich Artystów Grafików „Ryt”. W latach 1933-1939 prowadził kursy rysunku w warszawskiej ASP w pracowni Mieczysława Kotarbińskiego. Od 29 sierpnia 1946 r. był profesorem nadzwyczajnym rysunku Akademii Sztuk Plastycznych w Warszawie, a 12 sierpnia 1950 r. został mianowany

profesorem zwyczajnym grafiki. W 1955 r. został członkiem – korespondentem Akademii Sztuki w Berlinie, a w 1965 r. otrzymał honorowe członkostwo Akademii Sztuk Pięknych we Florencji. Indywidualne wystawy prac artysty prezentowane były w licznych krajach Europy, Azji i obu Ameryk.

Był członkiem Rady Krajowej PRON w 1983 r. W 1983 r. wybrany został w skład Krajowej Rady Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Pochowany został na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie (Internet 17).

Józef Garliński (ur. 14 października 1913 r. w Kijowie, zm. 29 listopada 2005 r. w Londynie) – polski pisarz, historyk, działacz emigracyjny, oficer Wojska Polskiego i kapitan Armii Krajowej, więzień niemieckiego obozu w Auschwitz. Pisarz, redaktor, profesor historii najnowszej.

Rodzina Garlińskich po odzyskaniu niepodległości przez Polskę znalazła się na jej terytorium (1920). Józef Garliński uczył się w Warszawie, Rakowicach, Chyrowie, Zakopanem. W roku 1934 ukończył Gimnazjum i Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu. Jego ojciec adwokat prowadził kancelarię w Ostrowie Wielkopolskim. Tutaj Garliński nawiązał kontakty z gimnazjalnym klubem sportowym „Venetia”, był też współorganizatorem meczu lekkoatletycznego Ostrów–Kalisz.

Był członkiem Międzynarodowej Rady Oświecimskiej i Stowarzyszenia Pisarzy Polskich oraz członkiem Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie (od 1982), a także Laureatem Nagrody Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie w 1974 r. (Internet 18).

Stanisław Iwankiewicz (ur. 24 listopada 1920 r. w Kaliszu, zm. 16 grudnia 2012 r. we Wrocławiu) – profesor zwyczajny, doktor habilitowany nauk medycznych, specjalista otolaryngolog, rektor Akademii Medycznej we Wrocławiu przez dwie kadencje (1972-1978), honorowy obywatel Kalisza, członek ZHP, podpułkownik wojska.

W 1939 r. ukończył Państwowe Liceum im. Tadeusza Kościuszki w Kaliszu i zdał egzamin do Szkoły Podchorążych Sanitarnych w Warszawie.

Rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim we Wrocławiu w październiku 1945 r. Dyplom odebrał sześć lat później, 25 kwietnia. Jeszcze przed zakończeniem studiów był asystentem w Zakładzie Anatomii Opisowej i Topograficznej pod kierunkiem prof. zw. dr. Tadeusza Marciniaka. Założył sekcję wioślarską Akademickiego Związku Sportowego. Z czasem został prezesem i wiceprezesem AZS (Internet 19).

Wanda Wiłkomirska, właśc. Jolanta Wanda Rakowska, z domu Wiłkomirska (ur. 11 stycznia 1929 r. w Warszawie, zm. 1 maja 2018 r. w Warszawie) – polska skrzypaczka i pedagog. Honorowy obywatel miasta Kalisza z 2006 roku (Internet 20).

Jerzy Rubiński (1944-2007). Pierwszy dziekan Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego w Kaliszu. Profesor Jerzy Rubiński poprzez swoją pracę zawodową i bardzo aktywną społeczną działalność zapisał piękną kartę w historii miasta. Przyczynił się on do

umocnienia pozycji Kalisza jako ośrodka akademickiego. Jego staraniami zawdzięczamy rozwój kaliskiej placówki UAM, która z Zakładu Nauczania Początkowego przekształciła się w Kolegium Pedagogiczno-Artystyczne, następnie w Instytut Pedagogiczno-Artystyczny, by od 1 września 2002 r. stać się samodzielnym Wydziałem Pedagogiczno-Artystycznym UAM. Przyczyniło się to do wzbogacenia oferty programowej uczelni o nowe kierunki studiów oraz umożliwiło studentom z miasta i okolic, a także odległych miejsc w kraju, kształcenie na poziomie wyższym i zdobywanie kwalifikacji na miarę oczekiwań i ambicji.

Profesor Rubiński pozyskiwał do pracy w Kaliszu liczne grono pracowników naukowo-dydaktycznych ze stopniem profesorskim, wytrwale wspomagał tych nauczycieli akademickich, którzy podejmowali trud podnoszenia kwalifikacji. Doceniając rolę profesora w umacnianiu szkolnictwa artystycznego, władze Uniwersytetu powierzyły mu zaszczytną funkcję dziekana kaliskiej placówki, którą sprawował do śmierci (Internet 21).

Czesław Glinkowski (ur. 17 lipca 1940 r. w Topoli Małej, zm. 20 września 2008 r. w Poznaniu). Od początku swojej pracy zawodowej, czyli od 1967 r., związany był z poznańską Akademią Ekonomiczną. Do szczególnych osiągnięć Czesława Glinkowskiego należy zaliczyć zorganizowanie w 1992 r. międzynarodowego zespołu pracującego nad problemami transformacji rynkowej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej oparty na pracownikach naukowych z Polski, Bułgarii, Białorusi, Ukrainy i Czech. W latach 1993-1999 zorganizował, a następnie kierował Ośrodkiem Studiów Zamiejscowych AE w Poznaniu z siedzibą w Kaliszu. Na początku były to studia licencjackie, a następnie dzięki jego staraniom uruchomiono w Kaliszu również studia magisterskie.

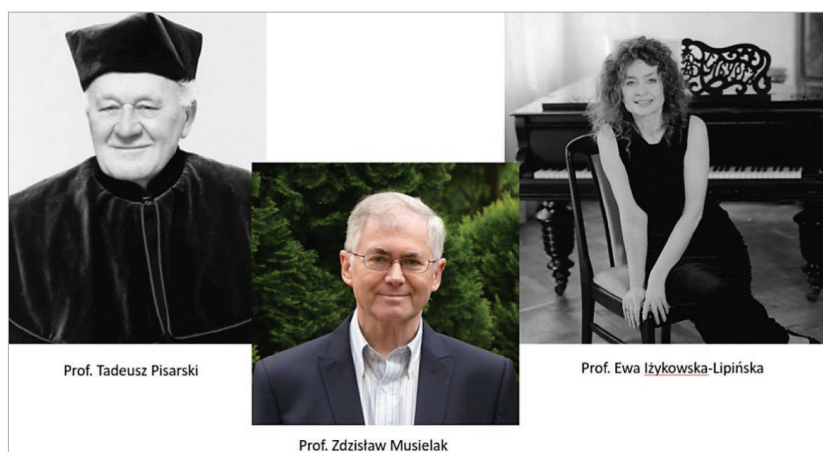
W 1998 r. władze Kalisza zaproponowały mu kandydowanie, z ich poparciem, na stanowisko rektora miejscowej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Od tamtego momentu Czesław Glinkowski uczestniczył w procesie tworzenia, a następnie uruchomienia samodzielnej uczelni w Kaliszu. Od lipca 1999 r. był profesorem i rektorem PWSZ. Funkcję tę pełnił do 31 sierpnia 2008 r. Kierując uczelnią przyczynił się do dynamicznego jej rozwoju (Internet 22).

Tadeusz Pisarski (ur. 14 lipca 1927 r. w Rokutowie pod Pleszewem, zm. 22 marca 2010 r. w Nakielce), prof. zw. dr hab. nauk medycznych, był Honorowym Obywatel Kalisza (fot. 21.5). Studia medyczne ukończył w roku 1953 na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Poznaniu. Pracował w Klinice Położnictwa i Chorób Kobięcych w Poznaniu, przemianowanej później na Instytut Ginekologii i Położnictwa. Tam przeszedł kolejne szczeble zawodowe. Przez wiele lat kierował Ginekologiczno-Położniczym Szpitalem Klinicznym w Poznaniu. W latach 1989-1991 był prezesem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego. Reprezentował PTG w Światowej Organizacji Zdrowia i w Światowej Federacji Ginekologów. Ponadto w różnych latach sprawował szereg innych funkcji, m.in. prezesa Fundacji

Polsko-Niemieckiej „Edukacja w położnictwie i ginekologii”, członka Rady Naukowej Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, członka Komisji Patofizjologii Płodu i Rozrodu Człowieka Polskiej Akademii Nauk czy redaktora naczelnego pism „Ginekologia Praktyczna” i „Ginekologia Polska”. W 2002 r. związał się z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Kaliszu.

Był jej jednym z głównych organizatorów, a następnie dyrektorem Instytutu Położnictwa i Pielęgniarstwa. Zainicjował cykl konferencji naukowych zatytułowanych „Forum Zdrowia Kobiety”, odbywających się w kaliskiej PWSZ. Był orędownikiem organizowanych na tej uczelni „Kaliskich spotkań z medycyną” (Internet 23).

Zdzisław Musielak (urodzony w Kaliszu) – prof. zw., jest autorem licznych publikacji, dwukrotnym laureatem porównywanej z Noblem nagrody Humboldta. Od lat 80. XX wieku pracuje i wykłada w USA na University of Texas – Wydział Astronomii (fot. 21.5).

Fot. 21.5. Tadeusz Pisarski, Zdzisław Musielak, Ewa Dorota Iżykowska-Lipińska

Photo 21.5. Tadeusz Pisarski, Zdzisław Musielak, Ewa Iżykowska-Lipińska

Źródło/ Source: (Internet 23, 24, 25, 26).

Musielak współpracuje z NATO i NASA, prowadząc szereg badań z dziedziny początków Wszechświata, ciemnej materii, ciemnej energii, zajmuje się też poszukiwaniem i badaniem planet przy gwiazdach poza Układem Słonecznym oraz teorią chaosu (Internet 24).

Ewa Dorota Iżykowska-Lipińska (ur. 5 września 1955 r. w Olsztynie) – polska śpiewaczka (sopran, mezzosopran), aktorka, profesor sztuk muzycznych (2012), reżyser; w latach 2019-2020 dyrektor Opery i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku (fot. 21.5).

Ewa Dorota Iżykowska-Lipińska jest absolwentką I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka w Kaliszu (1974) i Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. Henryka Melcera w Kaliszu (fortepian, śpiew). Ukończyła studia na Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie, gdzie studiowała śpiew solowy, oraz Państwową Wyższą Szkołę Teatralną im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, uzyskując dyplom z wyróżnieniem.

Obecnie jest profesorem Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Przez cztery lata pracowała również w Korei Południowej, gdzie była dyrektorem programu Keimung – F. Chopin Academy of Music na Keimyung University. Prowadziła Master Class w USA, we Włoszech, w Korei Południowej, w Austrii oraz w Polsce. Współpracuje jako konsultant wokalny z teatrami dramatycznymi i muzycznymi, wydawnictwami płytowymi oraz filmowymi. Jest również wykładowcą w Polskiej Akademii Nauk. W 2011 r. otrzymała odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” (Internet 25).

W latach 2012-2016 sprawowała godność prorektora Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. W 2016 r. odebrała tytuł Honorowego Obywatela Miasta Kalisza. W tym samym roku została odznaczona Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (Internet 26).

Theodor Meron (ur. 28 kwietnia 1930 r. w Kaliszu) – amerykański prawnik, sędzia, profesor prawa międzynarodowego na Uniwersytecie Nowojorskim.

17 listopada 2001 r. Theodor Meron został wybrany przez Zgromadzenie Ogólne ONZ na sędziego Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii (ICTY) i Międzynarodowego Trybunału Karnego dla Rwandy (ICTR) w kadencji 2001-2005 (oba trybunały mają wspólną Izbę Apelacyjną, której sędziowie są równocześnie członkami obu trybunałów). W latach 2003-2005 był także prezesem ICTY. Obecnie orzeka we wspólnej Izbie Apelacyjnej Trybunałów.

Uchwałą Senatu Uniwersytetu Warszawskiego Nr 277 z 13 października 2010 r. Meron otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego (Internet 27).

24 października 2021 r. odebrał w Kaliszu honorowe obywatelstwo miasta, nadane mu jednogłośnie uchwałą Rady Miejskiej. Tego samego dnia został doktorem *honoris causa* Akademii Kaliskiej.

21.3. Profesorowie i rektorzy prowadzący badania historyczne w Kaliszu

Nieszablonową formą zwiedzania historycznego połączonego z turystyką może być zwiedzanie Rezerwatu archeologicznego na Zawodziu w Kaliszu pod hasłem „odkrycia archeologiczne na przestrzeni dwóch wieków”. Na szczególne uznanie zasługują naukowcy, którzy przyczynili się do zbadania dziejów i historii regionu kaliskiego:

- prof. Józef Kostrzewski – badał kurhany z epoki brązu w latach 1914-1923 w Glińnicy koło Odolanowa i Smoszewie koło Krotoszyna (Łęcki, 2004);
- doc. Krzysztof Dąbrowski i dr Iwona Dąbrowska – prace archeologiczne w Kaliszu dotyczące grodziska wczesnopiastowskiego na Zawodziu, prace archeologiczne dotyczące ziemi kaliskiej (Jarantów, Wesółki) (Dąbrowski, 1970);
- prof. Tadeusz Poklewski – prace archeologiczne związane z zamkiem królewskim w Kaliszu (1980-1987) oraz zamkiem w Bolesławcu nad Prosną;
- prof. Andrzej Buko – badania archeologiczne związane z początkami państwa piastowskiego;
- prof. Tadeusz Baranowski – okres przedrzymski i wpływów rzymskich (szlak bursztynowy) oraz wczesne średniowiecze w południowo-wschodniej Wielkopolsce, tworzenie rezerwatu archeologicznego na Zawodziu w Kaliszu (Baranowski, 1998).

21.4. Podsumowanie i wnioski

W pracy przedstawiano profesorów i rektorów związanych z regionem kaliskim i podano rys historyczno-biograficzny wybranych postaci.

W celu poszerzenia oferty przewodnickiej i dostosowania jakości ich pracy do wymagań oraz oczekiwań klienta należy przygotować i zaproponować inny sposób zwiedzania regionu.

Może być on ujęty w tematykę zawierającą podział według następujących schematów i nazw:

- Szlakiem „wybitnych postaci historycznych związanych z regionem kaliskim”, gdzie obejmuje on miejscowości urodzin profesorów i rektorów, ich działalności naukowej, obiektów zawierających tablice pamiątkowe im poświęcone, miejsce powstania dokumentów naukowych, muzea zawierające ich nazwiska w nazwie.
- Szlakiem „Honorowych obywateli miasta Kalisza”, gdzie w inny sposób zwiedzamy ratusz miejski miasta Kalisza, ukazując jego historię oraz postaci z nim związane.
- Szlakiem „odkrycia archeologiczne na przestrzeni dwóch wieków”, gdzie wprowadzamy nieszablonową formę zwiedzania historycznego połączonego z turystyką i krajoznawstwem oprowadzając turystów po Rezerwacie Archeologicznym na Zawodziu w Kaliszu.

Ukazanie sylwetek profesorów i rektorów może pomóc przewodnikowi przygotować program wycieczki fakultatywnej „szlakiem wybitnych postaci historycznych związanych z regionem kaliskim” lub stanowić cenne uzupełnienie do standardowej wycieczki turystyczno-krajoznawczej.

Bibliografia

- Baranowski, T. (1998). *Kalisz wczesnośredniowieczny*. Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Rada miasta Kalisza.
- Dąbrowski, K. (1970a). Wczesnośredniowieczne i średniowieczne grodzisko w okolicach Kalisza. *Rocznik Kaliski*, t. III.
- Dąbrowski, K. (1970b). *Z przeszłości Kalisza*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Kościełniak, W. (2008). *Leksykon kaliski*. Kalisz: Wydawnictwo Edytor.
- Kotowska-Rasiak, E. i Sprutta, J. (2010). *Ołobok na cysterskim szlaku*. Ostrów Wielkopolski: Drukarnia ArtPegaz.
- Krzemieniewski, S. i Ciesielski, T. (1938). *Polski Słownik Biograficzny (1846-1916)*. Kraków.
- Łęcki, W. (2004). *Wielkopolska nasza kraina* (tom 3). Poznań: Wydawnictwo Kurpisz.
- Maryniarczyk, A. (red.). (2011). *Encyklopedia filozofii polskiej*. Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu.
- Materiał własny autora ze zbiorów Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku. (b.d.).
- Materiał własny autora z Muzeum Mariana Falskiego w Kuźnicy Grabowskiej. (b.d.).
- Mularczyk, M. (czerwiec 2008). Botanik pszczelarzem. *Ogród Wita*.
- Osiemnaście wieków Kalisza, studia i materiały do dziejów miasta Kalisza i regionu kaliskiego*, (1960), (1), Wydawnictwo Poznańskie.
- Rusiński, W. (1977). *Dzieje Kalisza*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Skrzyniarz, R. (2011). Mikołaj z Pyzdr. W: A. Maryniarczyk (red.), *Encyklopedia filozofii polskiej*. T. 2. Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu.
- Skupiński, K. (1979). *Notariat publiczny w średniowiecznej Polsce*. Lublin.
- Szlander, G. (2010). *Kalisz i region kaliski 260 pytań i odpowiedzi*. Archiwum Państwowe w Kaliszu.
- Zdanek, M. (2020). *Roczniki historyczne. Rocznik LXXXVI*. Kraków: Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Internet

1. https://pl.wikipedia.org/wiki/Rektorzy_Uniwersytetu_Jagiellońskiego
2. https://pl.wikipedia.org/wiki/Mikołaj_z_Pyzdr/
3. https://pl.wikipedia.org/wiki/Mikołaj_z_Kalisza/
4. https://pl.wikipedia.org/wiki/Grzegorz_ze_Stawiszyna/
5. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Grzegorz-ze-Stawiszyna;3908490.html>
6. https://www.academia.edu/44583024/Zapiski_biograficzne_i_historyczne_Grzegorza_ze_Stawiszyna_1481_1540_i_ich_kontynuacja
7. https://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_Cunitz
8. https://pl.wikipedia.org/wiki/Karol_Malapert
9. https://pl.wikipedia.org/wiki/Aleksy_Sylvius
10. <https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2009/06/kronika.html>
11. https://pl.wikipedia.org/wiki/Teofil_Ciesielski/
12. https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Potworowski
13. https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Wojciechowski
14. https://pl.wikipedia.org/wiki/Alfons_Parczewski
15. https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Falski/
16. <https://kalisz.naszemiasto.pl/swieto-miasta-kalisza-wybitni-kalisanie-uhonorowani/ar/c1-3419817>
17. https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Kulisiewicz#/media/Plik:Tadeusz_Kulisiewicz_Polish_painter_by_Benedykt_Jerzy_Dorys.jpg

18. https://pl.wikipedia.org/wiki/Józef_Garliński/
19. https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Iwankiewicz/
20. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wanda_Wiłkomirska/
21. <https://wpa.amu.edu.pl/strona-glowna/wp-a/historia/prof.-jerzy-rubiski>
22. <https://wlpk24.info/wspomnienie/w-glinkowski1-7bda/>
23. <https://wlpk24.info/wspomnienie/w-pisarski-cc073/>
24. <https://kalisz.naszemiasto.pl/swieto-miasta-kalisza-wybitni-kaliszanie-uhonorowani/ar/c1-3419817>
25. https://pl.wikipedia.org/wiki/Ewa_Iżykowska/
26. <https://www.kalisz.pl/dla-turysty/zabytki/ludzie/ewa-izykowska-lipinska,986>
27. https://pl.wikipedia.org/wiki/Theodor_Meron

Professors and Rectors of Universities Connected with the Kalisz Region in the Space of the Centuries

Abstract: The work includes and discusses characters related to or derived from the Kalisz region, known in Poland and abroad. They are university professors: universities, academies, and polytechnics. The research period covered encompasses the period from the 15th century to the present day. In order to identify the people covered by the study, popular science, university, sightseeing and historical literature as well as generally available industry websites on the Internet were used. It was shown that the professors included in the presentation were outstanding figures of science, reaching the dignity of chancellors of universities in the country and abroad. Their achievements influenced the initiation and development of further research in their scientific fields. They were often precursors in research processes in various areas of social, political, demographic, and economic life. Bee breeding methods, scientific fields, university teaching methods and initial education of children in early school education are named after them or science terms introduced by them. The main characters covered by the study include: Mikołaj Peyser of Pyzdr, Jakub Peyser of Pyzdr, Mikołaj of Kalisz, Grzegorz of Stawiszyn, Maria Kunitz, Karol Malapert, Aleksy Sylvius, Jan Zamełka, Teofil Ciesielski, Stanisław Wojciechowski, Alfons Parczewski, Marian Falski. Additionally, professors who obtained honorary titles and honorary titles of citizens of the city of Kalisz were discussed, among others Tadeusz Kulisiewicz, Józef Garliński, Tadeusz Pisarski, Zdzisław Musielak, Theodor Meron.

Keywords: professor, rector, university, scientific achievements, research, Kalisz region, Kalisz.